

**OBECNÁ ŠKOLA PRAHA XI. - HRDLOŘEZY, POD TÁBOREM
300**

1932 - 1948

Inventář

**(NAD č.: 2652)
(Č. pomůcky: 496)**

Obecná škola Praha XI. – Hrdlořezy, Pod Táborem 300

I.

Předchůdkyní Obecné školy v Praze XI. – Hrdlořezích byla Samostatná obecná škola smíšená v Praze XI. – Hrdlořezích, jež byla zřízena schválením návrhu městského školního výboru č.j. 31801-VI v zasedání Rady hl. města Prahy dne 7. září 1932. Nová škola vznikla odtržením pobočných tříd od Obecné a měšťanské školy v Praze XI. – Hrdlořezích, která již nebyla schopna pojmout neustále rostoucí počet žáků.

Naléhavý nedostatek učeben, který předcházel založení nové školy, vedl ředitelství obecné a měšťanské školy v Hrdlořezích k zavedení střídavého vyučování v prvních třídách. Současně místní školní rada navrhla řešit situaci přístavbou ke stávající budově nebo vystavěním nového objektu. Plány rady však překazila hospodářská krize a obec se nakonec musela spokojit s výstavbou přenosného pavilonu. Do něho byla na počátku školního roku 1932–1933 částečně přemístěna výuka nově zřízené pětileté Samostatné obecné školy v Praze XI. – Hrdlořezích, která zároveň využívala i prostory v původní školní budově čp. 55. Školní obvod nové školy zahrnoval vnitřní Hrdlořezy, Malešice a část Hloubětína, ležící jižně od tratě státní dráhy. Žáci z celého obvodu, jejichž příjmení začínala písmeny A-M (celkem 617 dětí), byli zapsáni do nové školy, zatímco ostatní byli přiřazeni spojené obecné a měšťanské škole. Ředitelem byl jmenován Augustin Hobzík, dlouholetý učitel hrdlořezské obecné a měšťanské školy a autor Paměti obce Hrdlořezy, dnes uložených v Archivu hl. města Prahy.

Výstavba pavilonu se projevila již od počátku jako nevyhovující krátkodobé řešení. V zimě klesala teplota v dřevěném objektu k bodu mrazu a v čase nedostatku topiva bylo nutné výuku přerušit. Navíc trvale rostoucí počet žáků brzy naplnil stávající třídy a již po dvou letech musela být opět zavedena střídavá výuka. Alarmující stav přiměl místní školní radu znovu iniciovat jednání o výstavbě nové školní budovy. Její zástupce v Ústředním zastupitelstvu hl. města Prahy upozornil na možnost financování stavby z mimořádné položky magistrátního rozpočtu určené výhradně pro výstavbu nových škol. Proti záměru vystavět novou školu na hrdlořezském pozemku č. kat. 188, s předstihem zakoupeném od bývalého starosty Františka Vavřince, se postavila malešická jednota malozemědělců, domkářů a živnostníků, která poukazovala na nevhodnou polohu pozemku nad frekventovanou křižovatkou. Tato námitka nebyla přijata a 1. července 1936 bylo schválením návrhu městské rady č.j. 22321-VI-36 rozhodnuto o výstavbě nové školy v Hrdlořezích. Dne 23. srpna 1937 vydal magistrát

výměrem č.j. III-40362/37 povolení ke stavbě, kterou provedla podle plánů Stavebního úřadu hl. města Prahy firma Jaroslava a Karla Hannauerových. Nová budova v ulici Pod Táborem čp. 300 byla kolaudována 17. srpna 1939. Umístěny zde byly obě hrdlořezské školy, přesto působily i v následujících letech jako dva oddělené subjekty. Ředitelem samostatné obecné školy se po dlouholetém úřadování Augustina Hobzíka stal v roce 1939 Otakar Holub, jenž tuto funkci zastával dalších třináct let.

V roce 1941 byla v Protektorátu Čechy a Morava na základě vládního nařízení č. 300 ze dne 14. srpna 1941 prodloužena výuka na obecných školách s českým vyučovacím jazykem z pěti let na osm a dosavadní tříleté měšťanské školy byly přeměněny na čtyřleté výběrové školy. Výnosem MŠANO ze dne 27. srpna 1941 č. 105.179-I byly přejmenovány na školy hlavní. V praxi to znamenalo, že ze čtvrtého ročníku obecné školy mohlo postoupit do školy hlavní pouze 35% žáků s nejlepším prospěchem. Ostatní žáci pokračovali v osmileté povinné docházce na obecných školách.

Podle uvedeného výnosu byla hrdlořezská obecná a měšťanská škola přeměněna v 1. obecnou a hlavní školu v Praze XI. – Hrdlořezích a dosavadní samostatná obecná škola byla přejmenována na 2. obecnou školu v Praze XI. – Hrdlořezích. Avšak již v následujícím školním roce 1942–1943 byly třídy nižšího stupně 1. obecné a hlavní školy zrušeny a žáci těchto ročníků byli převedeni do druhé hrdlořezské školy, která se tak stala jedinou obecnou školou v Hrdlořezích. Pod názvem Obecná škola v Praze XI. – Hrdlořezích pak existovala až do svého zániku v roce 1948.

Výuka obecné školy probíhala od školního roku 1941–1942 opět ve staré školní budově čp. 55, kde byly již dříve umístěny mateřská škola a jídelna. Na počátku roku 1945 přibyla do již tak stísněných prostor hlavní škola, která musela svou budovu uvolnit vojenskému lazaretu. Vedení školy se snažilo řešit nedostatek učeben střídavou výukou, která však byla rušena častými poplachy. Následkem bombardování budovy v závěru války se na konci školního roku vyučovalo už jen ve čtyřech učebnách.

S neprodleným odstraněním protektorátní správy v osvobozeném státě bylo přikročeno také ke zrušení německých škol a obnovení předmnichovské školské soustavy. Místo zrušených hlavních škol byly na základě výnosu MŠO č. A-33.867-III z 11. června 1945 znovu zřízeny tříleté školy měšťanské (včetně jednoročních učebních kurzů) a obecné školy byly opět rozšířeny o pátý ročník. Ačkoliv byly předválečné poměry záhy obnoveny také na hrdlořezské škole, nedošlo již k opětovnému spojení obecné školy s měšťanskou.

Německý vojenský lazaret a boje v závěru války způsobily školní novostavbě značné škody, které zabránily okamžitému přestěhování obou škol do původních prostor. Obě školy proto

musely zůstat i po celý následující školní rok společně s dalšími subjekty ve staré budově. S rekonstrukčními pracemi v nové škole se započalo krátce po vystěhování lazaretu v lednu 1946, avšak jejich pomalý průběh se protáhl až do léta 1946. Teprve v září 1947 mohla škola zahájit výuku opět ve vlastní budově.

Obecná škola v Praze XI. – Hrdlořezích zanikla v roce 1948 v souvislosti s transformací obecních škol v národní na základě zákona č. 95/1948 Sb. Další historický vývoj původce je proto uveden v inventáři fondu Národní školy v Praze 9 – Hrdlořezích.

II.

Materiály Obecné v Praze XI. – Hrdlořezích byly společně s písemnostmi Základní školy v Praze 9, zrušené k 1. červenci 1995, předány Archivu hl. města mimo skartační řízení v listopadu 2008. Rozsáhlý soubor písemností zahrnující materiály všech předchůdců uvedené školy (tj. obecné, měšťanské, národní, střední, střední osmileté a jedenáctileté školy) byl uložen v původním objektu původce až do jejich převzetí archivem. Navzdory nevhodnému uložení ve sklepních prostorách, je archivní materiál jen nepatrně poškozen vlhkem a plísní. Fond je uložen v budově Archivu hl. města Prahy v Praze – Chodovci.

III.

Fond Obecné školy v Praze XI. – Hrdlořezích, vyčleněný z výše uvedených písemností, zahrnuje 81 knih, 2 podací protokoly, 1 index a 1 karton spisového materiálu (celkem 1,03 bm). Jedná se především o třídními výkazy, ukázky třídních knih, protokoly porad učitelského sboru a korespondenci. S ohledem na badatelské využití prošel fond minimální skartací; technickou skartací byly vyřazeny pouze poškozené papírové obaly, jež utrpěly dlouholetým uložením ve vlhkém prostředí (0,1 bm). Z fondu byly rovněž vyřazeny svazky Věstníků ministerstva školství a osvěty (0,6 bm).

Zvolené pořádací schéma vychází ze schématu navrženého pracovníky SOA v Praze s přihlédnutím k řazení písemností původcem. Ve fondu byly ponechány ukázky třídních knih z let, ve kterých proběhly závažné společenské změny. Protokoly porad učitelského sboru byly ponechány v původním chronologickém řazení společně se zápisy porad klasifikačních. Podobně bylo zachováno původní řazení korespondence podle čísel jednacích.

Schéma uspořádání:

I. Úřední knihy

- 1) Třídní výkazy
- 2) Třídní knihy
- 3) Protokoly porad učitelského sboru
- 4) Inventáře

II. Spisy

- 1) Registrurní pomůcky
- 2) Spisy vedení školy

IV.

Ačkoliv není fond Obecné školy nijak rozsáhlý, poskytuje poměrně dostatek informací o dějinách školy. Jediným pramenem je kronika školy, která je však vzhledem ke svému časovému rozsahu zařazena do fondu Národní školy v Praze 9 – Hrdlořezích. Podrobné informace o výuce lze vytěžit z třídních knih a protokolů porad učitelského sboru, dochovaných v téměř kompletní řadě. Z dochovaného inventárního deníku z let 1932–1942 lze poměrně přesně rekonstruovat vybavení školy a dobové školní pomůcky. Katalog žákovské knihovny z období okupace názorně ilustruje dopad výnosu zemské školní rady č. I-478 z 8. února 1939 a výnosu MŠANO č. 110.045 z roku 1941, na jejichž základě byly ze školních knihoven vyřazovány stovky knih. Spisový materiál je tvořen výhradně korespondencí, jež se dochovala pouze pro léta 1939–1942 a 1946–1948, a umožňuje tak jen omezený pohled do běžného chodu školy.

Ke studiu dějin školy v delším časovém rozsahu lze využít také fondy řečených nástupnických škol, jež společně tvoří vzácně dochovaný soubor téměř stoleté školní agendy. Jako celek jsou bohatým pramenem zachycujícím proměny českého národního školství v závislosti na politickém a společenském vývoji.

V.

Fond Obecná škola Praha XI. – Hrdlořezy, Pod Táborem 300 uspořádala a inventář dne 21. září 2009 v Archivu hl. města Prahy sestavila Petra Krátká.

Prameny:

AMP, MHMP I. – hospodářský ref. I.C, 1930–1941, B 2/3-10, inv. č. 602.

AMP, MHMP I. – osvětový odbor VI., sign. A11/ 106–108, inv. č. 430–432.

AMP, Obecná a měšťanská škola, Praha XI. – Hrdlořezy, inv. č. 435.

AMP, Národní škola Praha 9 – Hrdlořezy, inv. č. 71.

AMP, Sběrka rukopisů, sign. 5701.

AMP, Základní škola Praha 9 – Hrdlořezy, kroniky z let 1945–1958 a 1958–1995.

Literatura:

KURANDA, Miroslav, *Městská část Praha 9, 3. díl – Hrdlořezy*. Vyd. Městská část Praha 9, Praha 2000.

TOPINKA, Jiří a kol., *Příspěvek k pořádání školských fondů*, Archivní časopis, 2008, roč. 58, č. 2, s. 81–116.

Věstníky ministerstva školství a osvěty

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo knihy
Úřední knihy				
Třídní výkazy				
1		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1932–1933	1
2		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1933–1934	2
3		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1934–1935	3
4		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1935–1936	4
5		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1937–1938	5
6		Výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1938–1939	6
7		Třídní výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1939–1940	7
8		Třídní výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1940–1941	8
9		Třídní výkaz o docházce a prospěchu žactva 1. - 5. ročník (včetně 1. roč. Obecné a měšťanské školy Praha XI - Hrdlořezy)	1941–1942	9
10		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 1. - 6. ročník	1942–1943	10
11		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 1. - 7. ročník	1943–1944	11
12		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1944–1945	12
13		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 6. ročník	1944–1945	13
14		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 7. ročník	1944–1945	14
15		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 8. ročník	1944–1945	15
16		Třídní výkaz docházky a prospěchu	1945–1946	16

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo knihy
		žactva 1. - 5. ročník		
17		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1946–1947	17
18		Třídní výkaz docházky a prospěchu žactva 1. - 5. ročník	1947–1948	18
		Třídní knihy		
19		Třídní kniha 1. třída	1938–1939	19
20		Třídní kniha 2. třída	1938–1939	20
21		Třídní kniha 3. třída	1938–1939	21
22		Třídní kniha 4. třída	1938–1939	22
23		Třídní kniha 5. třída	1938–1939	23
24		Třídní kniha 1. třída	1939–1940	24
25		Třídní kniha 2. třída	1939–1940	25
26		Třídní kniha 3. třída	1939–1940	26
27		Třídní kniha 4. třída	1939–1940	27
28		Třídní kniha 5. třída	1939–1940	28
29		Třídní kniha 1. třída	1942–1943	29
30		Třídní kniha 2. třída	1942–1943	30
31		Třídní kniha třída 3. a	1942–1943	31
32		Třídní kniha třída 3. b	1942–1943	32
33		Třídní kniha třída 4. a	1942–1943	33
34		Třídní kniha třída 4. b	1942–1943	34
35		Třídní kniha 5. třída	1942–1943	35
36		Třídní kniha 6. třída	1942–1943	36
37		Třídní kniha třída 1. a	1943–1944	37
38		Třídní kniha třída 1. b	1943–1944	38
39		Třídní kniha 2. třída	1943–1944	39
40		Třídní kniha 3. třída	1943–1944	40

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo knihy
41		Třídní kniha třída 4. a	1943–1944	41
42		Třídní kniha třída 4. b	1943–1944	42
43		Třídní kniha 5. třída	1943–1944	43
44		Třídní kniha 6. třída	1943–1944	44
45		Třídní kniha třída 1. a	1944–1945	45
46		Třídní kniha třída 1. b	1944–1945	46
47		Třídní kniha třída 2. a	1944–1945	47
48		Třídní kniha 3. třída	1944–1945	48
49		Třídní kniha třída 4. a	1944–1945	49
50		Třídní kniha třída 2. a	1945–1946	50
51		Třídní kniha třída 3. b	1945–1946	51
52		Třídní kniha 4. třída	1945–1946	52
53		Třídní kniha třída 5. a	1945–1946	53
54		Třídní kniha třída 1. a	1946–1947	54
55		Třídní kniha třída 2. a	1946–1947	55
56		Třídní kniha 3. třída	1946–1947	56
57		Třídní kniha třída 4. a	1946–1947	57
58		Třídní kniha 5. třída	1946–1947	58
59		Třídní kniha třída 1. a	1947–1948	59
60		Třídní kniha třída 2. a	1947–1948	60
61		Třídní kniha třída 3. a	1947–1948	61
62		Třídní kniha 4. třída	1947–1948	62
63		Třídní kniha třída 5. a	1947–1948	63
Protokoly porad učitelského sboru				
64		Protokoly porad učitelského sboru	1932–1933	64
65		Protokoly porad učitelského sboru	1933–1934	65
66		Protokoly porad učitelského sboru	1934–1935	66

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo knihy
67		Protokoly porad učitelského sboru	1935–1936	67
68		Protokoly porad učitelského sboru	1936–1937	68
69		Protokoly porad učitelského sboru	1937–1938	69
70		Protokoly porad učitelského sboru	1938–1939	70
71		Protokoly porad učitelského sboru	1940–1941	71
72		Protokoly porad učitelského sboru	1941–1942	72
73		Protokoly porad učitelského sboru	1942–1943	73
74		Protokoly porad učitelského sboru	1943–1944	74
75		Protokoly porad učitelského sboru	1944–1945	75
76		Protokoly porad učitelského sboru	1945–1946	76
77		Protokoly porad učitelského sboru	1946–1947	77
78		Protokoly porad učitelského sboru	1947–1948	78
Inventáře				
79		Inventární deník	1932–1942	79
80		Katalog žákovské knihovny	1939–1945	80
81		Inventář - vlastivěda	1943–[1946]	81
Spisy				
Registraturní pomůcky				
82		Jednací protokol	1944–1947	82
83		Podací kniha	1947–1948	83
84		Index normalí	1932–1947	84
Spisy				
Spisy vedení školy				
85		Korespondence	1939–1942	1
86		Korespondence	1946	1
87		Korespondence	1947–1948	2

Inv. č.	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Číslo kart.
		Úřední knihy Kroniky		
88		kronika	1940–1945	

Název archivu: 331000101 – Archiv hlavního města Prahy

Název fondu: Obecná škola Praha XI. - Hrdlořezy, Pod Táborem 300

Časový rozsah: 1932–1948

Značka fondu: 2652

Počet evidenčních jednotek: 86

Počet inventárních jednotek: 87

Rozsah v bm: 1,03

Stav ke dni: 21. 9. 2009

Fond uspořádal: Mgr. Petra Krátká

Inventář sestavil: Mgr. Petra Krátká

Počet stran: V + 4

Počet exemplářů: 11

Inventář schválil: Doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.